

Legislació en matèria energètica al Principat d'Andorra: passat, present i futur

Albert GOMÀ i ROCA

Són nombrosos els factors, des del punt de vista energètic, que han condicionat el desenvolupament d'Andorra al llarg de les últimes dècades. Històricament, un cost de l'energia molt competitiu en relació amb els països veïns i un marc legal poc desenvolupat en matèria ambiental han afavorit un creixement frenètic del país en un període de temps de poc més de mig centenar d'anys.

Aquestes circumstàncies fan que el model socioeconòmic d'Andorra, molt dependent de les condicions climàtiques, s'hagi basat en un consum intensiu i poc eficient dels recursos. D'aquesta manera, al llarg de l'últim centenar d'anys, Andorra ha passat d'una economia incipient i basada en el sector primari, a un model essencialment fonamentat en el sector terciari i sense teixit industrial consolidat.

És ben sabut que qualsevol activitat humana té conseqüències en el seu entorn, en termes de gasos d'efecte hivernacle, d'acord amb el primer Informe bianual d'Andorra en la Convenció marc de les Nacions Unides sobre el canvi climàtic, el 97% de les emissions tenen el seu origen en el sector de l'energia. En aquesta línia, l'any 2007 el Grup intergovernamental d'experts sobre el clima identifica les zones de muntanya com a espais particularment sensibles al canvi climàtic. Per al cas concret d'Andorra es preveu un increment de les temperatures de 0,29 °C/dècada, així com una disminució de les precipitacions anuals d'1,4 mm/dècada. Aquesta evolució de les tendències climàtiques es tradueix en efecte sobre el recurs hídic d'Andorra i en els cabals dels seus rius. Per tant, és evident l'estreta relació entre l'àmbit de l'energia i el canvi climàtic.

L'escenari actual no només fa el país vulnerable davant el canvi climàtic sinó també en relació amb la sobirania energètica nacional. En aquest sentit, l'any 2015 es va importar prop del 96% de l'energia consumida al país. Aquest percentatge ascendeix al 100% en fer referència als hidrocarburs per a usos tèrmics, mentre que la demanda elèctrica és coberta amb un 17% de producció nacional d'origen renovable. Per tant, en termes de sobirania energètica és evident

la feblesa del país enfront a fluctuacions en el preu de l'energia o bé crisis en l'abastament energètic dels països veïns.

Amb tot, el model econòmic descrit, que ha existit degut a les circumstàncies històriques, queda fortament compromès davant l'escenari econòmic i ambiental que vivim actualment i, sobretot, que es dibuixa en el futur. Aquest canvi de paradigma evidencia la necessitat d'una millora general en la planificació energètica i en particular en termes de la lluita contra el canvi climàtic.

El primer cop que es fa pública la necessitat d'un canvi de model energètic és a través del *Pla estratègic de l'energia d'Andorra per als anys 2006-2015*. Aquest document identifica els principals eixos estratègics en matèria energètica que hauria de perseguir la transició energètica, entre els quals destaquen:

La millora de l'eficiència en l'ús de l'energia.

La diversificació de les fonts de l'energia.

La millora en la seguretat d'abastament.

L'impuls de les energies renovables.

El rol exemplar de l'administració.

La lluita contra la contaminació atmosfèrica i el canvi climàtic.

Tot i aquests primers treballs, l'inici sobtat de la transformació del model energètic d'Andorra té l'origen en esclatar la crisi econòmica de l'any 2008. Aquest moment no genera les problemàtiques del país, sinó que fa aparents les debilitats del model energètic i de consum. En conseqüència, la societat, i per tant les administracions, veu la necessitat d'implementar mesures de contenció de la despesa, no tan sols econòmica sinó també energètica.

En aquesta línia, entre els anys 2008 i 2010 es promouen, amb rang de llei, diversos paquets de mesures de promoció de l'activitat econòmica i de racionalització i optimització dels recursos. Entre aquestes mesures, segons l'establert pel pla estratègic, s'identifiquen com a eines de millora energètica:

- la creació d'un reglament energètic en l'edificació;

- la creació d'incentius per a la rehabilitació dels edificis i la implantació de les energies renovables;

- les empreses de serveis energètics com a via per al finançament i execució d'infraestructures energètiques.

A mitjan 2012 es reforça el contingut del pla estratègic amb la publicació del *Llibre blanc de l'energia d'Andorra* com a principal eina estratègica per fer front a la transformació del model energètic. En aquest punt, el *Llibre blanc* identifica la impossibilitat que el sector públic assumeixi la totalitat de l'esforç que implica el canvi de model energètic, fent imprescindible la participació en una alta proporció del sector privat.

L'any 2010 s'inicia el desenvolupament del marc normatiu que dóna resposta a les necessitats identificades pocs anys abans. L'octubre del mateix any es publica el Reglament energètic en l'edificació, que regula les prescripcions tècniques i administratives relatives a les característiques tèrmiques de les rehabilitacions d'edificis, limitant-ne la demanda energètica. També, el mateix reglament fa referència a les capacitacions professionals i habilitacions de professions com a garantia de les obres energètiques dutes a terme pels professionals del

país. Un parell d'anys més tard, amb l'objectiu d'establir una metodologia estàndard i objectiva per a l'etiquetatge dels edificis, es publica el Reglament de la certificació de l'eficiència energètica en l'edificació, que, tot i quedar vinculat al Reglament energètic de l'edificació de l'any 2010, la realització d'etiquetes energètiques pren, només, un caràcter voluntari.

Paral·lelament el mateix any es publica la Llei 85/2010 de mesures provisionals en relació amb el règim de l'energia elèctrica. Aquesta llei representa un punt d'inflexió en relació amb la producció elèctrica a Andorra. En aquest sentit, des que l'any 1988 es va crear FEDA, la producció elèctrica havia estat exclusiva de l'Estat a través de l'ens. A partir d'aquest moment s'obre la possibilitat de producció elèctrica d'origen renovable a altres productors públics o privats en instal·lacions d'una potència no superior a 500 kW i amb possibilitat que l'energia sigui abocada a la xarxa elèctrica de baixa tensió. No obstant això, el Govern ha d'establir reglamentàriament les condicions tècniques de les instal·lacions de producció i de compra l'energia elèctrica.

Avui l'obertura de la producció elèctrica resulta en un balanç de més de 30 instal·lacions fotovoltaïques integrades en edificacions i la presentació de projectes de minicentrals hidroelèctriques que supera amb escreix la quota de potència disponible en la darrera convocatòria oberta l'any 2015.

Si bé la l'entrada en vigor de la Llei 85/2010 representa un punt d'inflexió en termes de la producció energètica, presenta un abast limitat i no permet el desenvolupament de tot el potencial energètic del país. Per això, uns anys més tard entra en vigor la Llei 5/2016, que obre la porta a poder desenvolupar projectes energètics de més gran abast a través de diferents modalitats d'explotació i que inclou, a més, la possibilitat de produir calor i fred.

En un context més ampli, el Govern d'Andorra treballa des de l'any 2015 en un *Pla sectorial d'infraestructures energètiques*, que ha de complementar les possibilitats de producció energètica nacional que preveu el marc normatiu actual. Per això, el Pla sectorial s'erigeix com una eina urbanística que identifica el potencial energètic de diferents tecnologies d'aprofitament d'energia renovable i n'especifica l'espai d'assentament i l'ocupació, a més d'establir, a grans trets, les característiques de les infraestructures així com l'impacte sobre l'aprofitament urbanístic.

A banda d'això, la transformació de model energètic no només implica la creació de nous instruments normatius per permetre la introducció de noves fórmules de gestió i tecnologies, sinó que també és imprescindible adaptar la regulació vigent al nou escenari. En aquest sentit, l'ordenació del territori i la reglamentació que se'n deriva han de compatibilitzar les accions de millora i producció energètica amb les activitats i usos que típicament han existit entre el territori. Les primeres modificacions en aquest sentit es van introduir en la modificació del reglament de la construcció de l'any 2015, que permet, entre d'altres, l'augment de la volumetria i l'alçada dels edificis existents per tal de facilitar la implementació d'accions de millora de l'eficiència energètica o introducció d'energies renovables. També fa obligatòria la generació mínima d'un 40% de l'aigua calenta a través d'energies renovables en edificis de nova construcció.

En relació amb la lluita contra el canvi climàtic, Andorra assumeix oficialment els compromisos

del Conveni marc de les Nacions Unides sobre el canvi climàtic el 31 de maig del 2011 i concreta, l'any 2017, les vies d'actuació per contenir l'augment de la temperatura mitjana del planeta molt per sota de 2 °C respecte als nivells preindustrials.

Amb tot, el resultat de la transició energètica deriva en un model sensiblement més complex on apareix una major diversitat d'actors i fonts d'energia, i on la relació productor-consumidor també es veu modificada. En aquest escenari, el sector públic i els gestors de xarxa centren la seva funció en la gestió i regulació sector energètic, i deleguen bona part de la responsabilitat de producció energètica a altres actors de la societat que fins avui no podien desenvolupar aquest rol. En aquest context, l'any 2012 el Govern d'Andorra crea l'Oficina de l'Energia, conscient de la vinculació entre el sector de l'energia i el canvi climàtic, i l'any 2015 crea finalment l'Oficina de l'Energia i del Canvi Climàtic, a la qual assigna, entre d'altres, les funcions següents:

- Impulsar el marc legal que permeti la implantació de la política energètica.
- Promoure plans d'actuació en concordança amb els acords i convenis internacionals en matèria d'energia i de medi ambient.
- Planificar campanyes de sensibilització de la societat.
- Gestionar els ajuts del Govern per a projectes de millora de l'eficiència energètica, d'implantació d'energies renovables, de mitigació de les emissions de gasos d'efecte hivernacle i d'adaptació al canvi climàtic.
- Promoure projectes al país per compensar les emissions de gasos d'efecte hivernacle.

Així doncs Andorra ha iniciat, els últims anys, una transició energètica que ha estat motivada per les vulnerabilitats del model energètic i de consum del país. En aquest sentit, ha posat els fonaments del nou escenari després d'haver-ne identificat les debilitats i els principals eixos estratègics que cal seguir. El nou model energètic ha de fer front, no només a les circumstàncies nacionals, sinó també als diferents compromisos internacionals adoptats en matèria de canvi climàtic, que en qualsevol cas han de conduir Andorra a una descarbonització de la seva economia.

Albert Gomà i Roca,

tècnic de l'Oficina de l'Energia i del Canvi Climàtic, ministeri de Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat, Govern d'Andorra.

Llicenciat en ciències ambientals

i màster en Energies renovables i eficiència energètica.